

SOIDENSUOJELUTYÖRYHMÄN KOKOUS 5/2015

YM027:00/2012

MUISTIO

Kokousaika: Maanantai 1.6.2015 klo 10.00 - 14.40

Kokouspaikka: Suomen ympäristökeskus, Mechelininkatu 34a, Helsinki
Aamupäivä neuvotteluhuone Tervapääsky, yhteiskokous
alatyöryhmän kanssa
Iltapäivä neuvotteluhuone Fosfori
Videoneuvotteluyhteys koko päivän SYKE:n virtuaalihuone 2

Paikalla: Aulikki Alanen, YM, puheenjohtaja
Marja Hilska-Aaltonen, MMM
Satu Sundberg, YM
Satu Kalpio, MH (etänä)
Kaisu Aapala, SYKE, sihteeri
Asta Harju, GTK (etänä)
Matti Seppälä, Suomen metsäkeskus (etänä)
Leena Rinkineva-Kantola, EPO ELY (etänä)
Ismo Karhu, PPL (etänä)
Tommi Siivonen, MTK
Jyri Mikkola, SLL
Keijo Savola, Luonto-Liitto (klo 12.00 saakka)

Aamupäivän yhteiskokous:
Päivi Gummerus-Rautiainen, YM
Ilkka Heikkinen, YM
Pirkko Isoviita, YM
Eero Melantie, POP ELY (etänä)

Aamupäivä työryhmän ja alatyöryhmän yhteiskokous

1. Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen

Puheenjohtaja Aulikki Alanen avasi kokouksen 10.00.

Hyväksyttiin kokouksen asialista.

2. Edellisen kokouksen muistion hyväksyminen

Asiakohdan 4 (Tilannekatsaus) viimeiseen kappaleeseen tarkennettiin, että tarkoitettiin nimenomaan valtionmaita.” Keijo Savola nosti esiin, että korpivaltaisia kohteita ja suometsämosaiikkeja tulisi saada lakisääteisen suojelun piiriin erityisesti valtionmailla.”

Asiakohdan 5 (Soiden suojelu Metsähallituksen päätöskeinoin) keskustelukirjauksen ensimmäiseen kohtaan täsmennettiin, että Itä-Lapissa on alkamassa alue-ekologisen suunnittelun **päivityksen pilotointi**.

Hyväksyttiin muistio edellä mainituin korjauksin.

Muistion läpikäymisen yhteydessä todettiin lisäksi:

- Päivi Gummerus-Rautiainen on selvittänyt ELYistä METSO:n kautta toteutuneiden soidensuojelun täydennysohjelman kohteiden toteutumista. Vastauksia on tullut kahdeksasta ELYstä, joiden alueilla on toteutunut tämän vuoden alusta noin 180 hehtaaria tällaisia kohteita. Muutamassa ELY:ssä tällaisia kohteita ei ollut lainkaan. Vireillä olevia kohteita ei selvitetty tässä vaiheessa.
- Matti Seppälä totesi, että myös metsäkeskuksen toteuttamien METSO-kohteiden selvittäminen olisi tärkeää kokonais kuvan saamiseksi. Teknisesti sen pitäisi olla mahdollista, mutta tarvitaan toimeksianto ministeriöstä. Lisäksi soidensuojelun täydennysohjelman kohteista pitäisi olla paikkatietoaineisto metsäkeskuksen käytössä. Alanen totesi, että palataan asiaan, kun hallitusohjelman tulkinta ja sen vaikutukset ovat selkiytyneet.
- Loppuraporttiin lisätään tieto siitä, kuinka paljon soidensuojelun täydennysohjelman kohteista on toteutunut eri keinoin.

Korjattu ja hyväksytty muistio on liitteenä 1.

3. Alatyöryhmän muistioluonnos: vapaaehtoiset keinot

Alatyöryhmän työstämä muistioluonnos vapaaehtoisista keinoista oli lähetetty työryhmän jäsenille etukäteen. Alanen kävi läpi muistion rakenteen. Keskeisintä sisältöä on vapaaehtoisten keinojen tarkastelu. Muistio luovutetaan työryhmälle kesäkuun loppuun mennessä. **Kirjallisia kommentteja muistioon voi lähettää Alaselle ja Gummerus-Rautiaiselle vielä 5.6. saakka.** *[Muistutus kommentoinnista lähetettiin työryhmän jäsenille sähköpostitse kokouksen jälkeen. Siht. lisäys.]*

Alanen totesi, että uusi hallitusohjelma vaikuttaa sekä keinomuistioon että työryhmän loppuraporttiin.

Hallituskauden Biotalouden ja puhtaiden ratkaisujen kärkihankkeista

soidensuojelutyöryhmän työhön vaikuttaa ainakin seuraava:

- Luontopolitiikkaa luottamuksella ja reiluin keinoin
 - Luonnonsuojelun taso turvataan ja lisätään luonnonsuojelutoimien paikallista hyväksyttävyyttä avoimella yhteistyöllä ja osallistavalla päätöksenteolla.
 - Metsien ja soiden suojelua jatketaan vapaaehtoisin keinoin.

Hallituksen päättämät julkisen talouden välittömät sopeutustoimet, 27.5.2015

- Kohde: Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenojen karsiminen (35.10.63)
- Toimenpiteet: Lisätään Metsähallituksen mailla mahdollisuuksien mukaan soidensuojelupäätöksiä sekä muita luonnonsuojelualuepäätöksiä ja viedään 8 M€ kertarahalla luonnonsuojelualueiksi jo varattujen alueiden suojelutoimet (maanmittaustoimitukset, hoito- ja käyttösuunnitelmat) loppuun. Valtion mailla tehtäviin lisätoimiin liittyen vähennetään luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmäärärahoja.
Luodaan luonnonsuojelullisesti arvokkailla alueilla sovellettavissa oleva tunnustusjärjestelmä vapaaehtoisiin pysyviin suojelusitoumuksiin valmiille maanomistajille.

- Vaikutus julkisen talouden kustannuksiin: vuonna 2016 12 M€ leikkaus ja 8M€ siirto ksyllä, vuosina 2017 – 2020 20 M€ leikkaus vuosittain. Toisin sanoen vuosina 2016-2020 momentilla 35.10.63 käytössä 18,8 M€ vanhoihin suojeleohjelmiin, kaavatoteutukseen, METSO-ohjelmaan ja soihin. YM laskee kesän aikana mitä tämä soiden osalta voi tarkoittaa.
- Kohde: Metsätalous
- Toimenpiteet: Metso 3 M€ (leikkaus)

Seppälä totesi, että leikkausten jälkeen vuosittainen Kemera -määräraha talousmetsien ympäristötukisopimuksiin ja luonnonhoitoon on vain 3 M€. Seppälän mukaan ympäristötukisopimusten uusimiseen on arvioitu tarvittavan jo ensi vuonna 4 M€, jos kaikki sopimukset uusittaisiin. Tämä tarkoittaa, että sopimusten uusimista joudutaan harkitsemaan ihan uudelta pohjalta, jotta rahoitusta riittäisi edes jonkin verran myös uusiin ympäristötukisopimuksiin. Kokonaisuuteen liittyvät myös jo rahoitetut luonnonhoitohankkeet, joita on tarkoitus toteuttaa tänä ja ensi vuonna. Näiden rahoitustarve on noin 1,3 milj. €/vuosi.

Yleiskeskustelussa hallitusohjelman vaikutuksista todettiin mm.

- Alanen arvioi, että hallitusohjelman kirjaukset tarkoittavat soidensuojelun täydennysohjelman näkökulmasta mm. sitä, että valtion soiden suojeleupäätökset etenevät, yksityisten soiden suojeleun toteutus hidastuu, painotetaan kaikkein arvokkaimpia ja toteutuksen suhteen varmoja kohteita sekä etsitään muita rahoituslähteitä (LIFE +)
- Ilkka Heikkinen totesi, että hallitusohjelman vaikutus luonnonsuojelun rahoitukseen on niin suuri, että tarvitaan toimenpiteiden huolellista priorisointia. Ministerin poliittista ohjausta odotetaan.
- Nostettiin esiin METSO ja maakuntakaavoitus keinoina turvata osa täydennysohjelman kohteista.
- **Tarvitaan tilannekatsaus täydennysohjelman kohteiden toteutumismahdollisuuksista: valtionmaat, yhtiöiden maat, päällekkäisyys vahvistettujen maakuntakaavojen suojelealueiden kanssa, toteutuneet ja potentiaaliset METSO kohteet.**
- Yleisenä yhteenvetona todettiin, että lähtökohta on nyt uudenlainen, tavoitteita on muokattava ja selvitettävä muita keinoja.

Käytiin läpi keinomuistiota ja nostettiin esiin mm. seuraavia asioita:

- Yleisesti muistiota kiitettiin informatiivisuudesta ja hyvästä suomenkielestä.
- Maanomistajakyselyä toivottiin avattavan tekstiin vielä lisää, mutta Alanen totesi, että maanomistajakyselyn tarkempi analyysi tulee työryhmän raporttiin.
- Määräaikainen suojelesopimus saattaa nousta tässä tilanteessa kiinnostavaksi vaihtoehdoksi.
- Paikallisen yhteistyön muotona voisi kokeilla toteutuskeinona muutaman (2-10) maanomistajan kohteella lähestymistapaa, jossa maanomistajat kutsuttaisiin alkuneuvotteluun, minkä jälkeen he yhdessä miettivätkö kohteelleen sopivaa ratkaisua.
- Tiedusteltiin, mikä on luvussa 4.2. mainittu ”...**riittävä kokonaisuus**, jonka toteutuessa alueen suojeleussa kannattaa edetä.” Kuka sen määrittelee ja missä vaiheessa? Jos tehdään ELYissä, tarvitaan lisää ohjeistusta.

- Metsästys kohtaan toivottiin selvennystä tekstiin kuvaamaan tilannetta, jossa monen maanomistajan kohteella osa perustaa maistaan YSA-alueen ja osa myy maansa valtiolle, mutta valtiolle tulevaa maata on alle 100 hehtaaria. Alle 100 hehtaarin valtionmaan kohde perustetaan YM:n asetuksella, eikä YM:llä ole valtuuksia sallia metsästystä. Tällaisella sekakohteella metsästys voisi osalla kohdetta olla sallittua ja osalla ei.
- Voimavaratekstit päivitetään hallitusohjelman mukaiseksi.
- Johtopäätöksissä on vielä toistoa luvun sisällä ja muiden tekstien kanssa.

Iltapäivä työryhmän kokous

4. Maanomistajakysely ja vapaaehtoiset keinot, aamupäivän keskustelu jatkuu

Keski-Suomen ja Hämeen ELYt ovat tehneet paikkatietotarkastelua suojelumyönteisyyden (vastaaja myönteinen / kielteinen / ei osaa sanoa / ei vastausta) jakautumisesta kohteittain. Vastaava tarkastelu tehdään kaikilta alueilta. Työ tehdään Keski-Suomen ELYssä. Tulokset saadaan käyttöön elokuussa.

ELYittäinen tulostakooste maanomistajakyselyn vastauksista on liitteenä 2 ja Etelä-Pohjanmaan ELYn tulosten maakunnittainen tarkastelu liitteenä 3.

Maanomistajakyselyn aineisto on herättänyt tutkijoiden kiinnostusta, mutta tällä hetkellä mahdollisista jatkotutkimuksista ei ole tarkempaa kerrottavaa.

Hallitusohjelman linjausten vaikutukset työryhmän työhön eivät ole vielä selvillä. Asiaan palataan elokuussa.

5. Metsähallituksen jatkotoimeksiannon tilanne

Marja Hilska-Aaltonen välitti Marja Kokkoselta tulleen tilannekatsauksen, jonka mukaan saatua ohjeistusta on pidetty Metsähallituksessa selkeänä ja työtä valmistellaan hyvässä yhteistyössä metsätalouden ja luontopalvelujen kesken. Työ etenee suunnitellusti ja Kokkonen on ohjeistanut metsätaloutta viime kokouksen jälkeen, että kohteittain kirjataan perustelut ehdotetulle luokalle. Kokkonen esitti, että Satu Kalpio voi kertoa tarkemmin työstä.

Satu Kalpio kertoi, että kesäkuun puoliväliin mennessä pitäisi jakoehdotus keinovaihtoehtoihin olla valmiina. Työtä tehdään alueilla yhteistyössä luontopalvelujen kanssa ja se on pitkälti kohdekohtaista yhteensovittamista ja myös kompromisseja on tehtävä. Väliaikatiekana voi kertoa, että kokonaisuus tulee painottumaan Metsähallituksen oman päätöksen kohteisiin enemmän kuin aiemmassa toimeksiannossa, Metsähallituksen ylimmän johdon linjauksen mukaisesti. Kalpio kertoi, että esim. vanhoja suojelualueita, joissa rajaus on mennyt suon poikki, päästään korjaamaan. Päätösten tukena on käytetty mm. kohteiden kokonaispisteitä. Rajausmuutoksia on tulossa. Kohteilla, joilla valtionmaata on vain osa ja joilla kokonaisuuden toteutuminen riippuu yksityismaista, tullaan valtionmaan osuutta pääsääntöisesti ehdottamaan toteutettavaksi Metsähallituksen omalla päätöksellä.

Kalpjo tiedusteli kannanottoa juuri saamaansa kysymykseen siitä, miten pitäisi toimia valtionmaiden (Pohjois-Pohjanmaan vielä vahvistamaton kaava) maakuntakaavakohteilla? Rajataanko esim. isot metsäsaarekkeet soidensuojelun täydennysohjelman ohjeiden mukaisesti ulos, kun SL kohteissa on rajattu kokonaisuuksia, joissa metsäsaarekkeet ovat mukana? Ismo Karhu totesi, että Pohjois-Pohjanmaalla isot saarekkeet on kaavassa rajattu ulos, yksityismailla suuruusluokka oli 1 ha, valtionmailla hiukan isompi. Karhun mukaan maakuntakaavan mittakaava on karkea, eikä rajausten pieni ero tule käytännössä ongelmaksi ainakaan maankäyttö- ja rakennuslain näkökulmasta. Isot muutokset voivat olla MRL:n näkökulmasta ongelma vahvistetuilla kaavakohteilla. Alanen toivoi tarkempaa tietoa siitä minkä suuruusluokan asiasta on kysymys. Alanen kertoi myös, että Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavaa käsittelee nyt uusi esittelijä ministeriössä ja se on tarkoitus vahvistaa alkusyksyllä.

Keskustelussa Metsähallituksen jatkotoimeksiannosta nostettiin esiin mm.:

- Kaivattiin perusteluja Metsähallituksen linjaukselle, että mahdollisimman moni kohde perustettaisiin Metsähallituksen omalla päätöksellä. Kalpio totesi, että työtä tehdään tarveperustaisesti ja kohdekohtaisesti. Toimeksiannossa ei ollut valmiiksi annettuna tavoitteita eri toteutuskeinoille. Omalla päätöksellä toteuttaminen on usein valtiolle halvempaa ja alueisiin liittyvissä metsätalousasioissa toimiminen joustavampaa.
- Alanen totesi, että väliraportointia kaivattiin mm. sen vuoksi, että voitaisiin vielä tarvittaessa ottaa kantaa ja tehdä korjausliikkeitä. Kalpion mukaan varsinaista listaa ei voi antaa tässä vaiheessa kun työ on kesken, mutta kesäkuun puolivälissä pitäisi olla käsitys kohteiden jakautumisesta eri toteutuskeinoihin.
- Oman päätöksen kohteille kaivattiin selkeitä perusteluja. Alanen totesi, että on sovittu, että Metsähallitus perustelee kohdekohtaisesti toteutusehdotuksensa. Alanen muistutti myös, että oman päätöksen kohteille tulee kirjaus siitä, että ovat pysyviä.
- Kysyttiin mikä on kustannussäästö valtiolle omalla päätöksellä toteutettavista kohteista? Kalpio nosti esiin mm. maanmittauskustannukset ja kulkuongelmien ratkaisut.
- Kysyttiin ovatko Metsähallituksen ylimmän johdon antamat ohjeet ministeriöiden linjauksen mukaisia? Kalpio totesi, että toimeksianto on tullut keinovaihtoehtojen määrien suhteen avoimena Metsähallitukselle, ja nyt tehdään siltä pohjalta Metsähallituksen ehdotusta. Ministeriöt, ja loppukädessä valtioneuvosto päättävät miten ehdotuksen kanssa edetään. Alanen totesi, ettei toimeksiannossa ole otettu kantaa keinovaihtoehtomääriin.
- Kysyttiin noudatetaanko ojitettujen alueiden rajausten suhteen työryhmän periaatteita, joiden tavoitteena on suojella hydrologisesti toimivia kokonaisuuksia? Kalpio vastasi, että toimitaan työryhmän rajausohjeen mukaisesti ja kohteet käydään vielä läpi ja katsotaan rajauksia.
- **Sovittiin, että Metsähallitus toimittaa ministeriöille tarkempaa väliaikatieta kesäkuun puolessa välissä, jotta työtä voidaan tarvittaessa ohjeistaa lisää.**

6. Työryhmän loppuraportti ja syksyn toimintasuunnitelma

Loppuraportin päivitetty sisältörunko oli lähetetty työryhmälle etukäteen. Luku 4.3. Muut arvot pidetään mukana raportissa, vaikka näitä ei tähän mennessä ole käytettykään valinnan perusteena. Pohjois-Suomen yksityismaiden kohteiden osalta raportoidaan tämän hetkisen suunnitelman mukaan vain yhteenvetotietoa. **Sovittiin, että lähetetään raportin aikaisempi**

tekstiluonnos työryhmäläisille ennen kesälomia. Lisätään ranskalaisilla viivoilla olemassa olevaan tekstiin tulossa olevat täydennykset.

Puhutaan edelleen soidensuojelun täydennysohjelmasta ja sillä tarkoitetaan tiettyä, soidensuojelutyöryhmän valitsemaa joukkoa kohteita, jotka täydentävät nykyistä suojelualueverkostoa. Kohteiden toteutuskeinoihin otetaan kantaa luvussa 8.

Muutoksia voi vielä tulla sekä kohdelistaan, keinoihin että aikatauluihin uuden hallitusohjelman seurauksena.

Työryhmän työt on alustavasti aikataulutettu toimikauden loppuun (excel-tiedosto oli lähetetty kokouskutsun mukana). Elokuun kokouksessa asialistalla mm. hallitusohjelman vaikutukset, ohjelmatoimituksen rakenne ja keinot sekä Metsähallituksen jatkotoimeksiannon tulokset. Syyskuun ensimmäisessä kokouksessa käsitellään kohteittaisia toteutuskeinoja, toiseksi viimeisessä kokouksessa kustannuksia.

Ympäristöministeriön tiedotuslinjaus maanomistajakyselyn tuloksista riippuu nyt ministerin linjauksesta. Pohjois-Karjalan ELY on tiedottanut maanomistajakyselyn tuloksista.

Loppuseminaarin järjestämistä, alustavasti lokakuussa, kannatettiin.

Asta Harju jää äitiysvapaalle heinäkuussa ja varajäsen Samu Valpola jatkaa GTK:n edustajana työryhmän loppukauden.

Alanen tiedotti lyhyesti yhtiöiden kanssa käytyjen neuvottelujen tuloksista. UPM suhtautuu myönteisesti ehdotettujen kohteiden suojeluun. VAPOn neuvottelujen pohjalta on tulossa YM:lle lista kohteista, joita voidaan suojella heti, kohteista joista jatketaan neuvotteluja sekä kohteista joissa ympäristölupaprosessi on jo pitkällä. VAPOn vuokrakohteissa keskustellaan ensin maanomistajan kanssa.

7. Muut asiat

Ei muita asioita.

8. Seuraavat kokoukset

Seuraava kokous pidetään tiistaina 18.8.2015 klo 10.00 – 15.00. Alustavasti kokouspaikka on Ympäristöministeriö, neuvotteluhuone Kuha, Aleksanterinkatu 7, Helsinki.

Huom! syyskuun viimeisen kokouksen neuvotteluhuoneessa ei ole videoneuvottelu mahdollisuutta, vaan toivotaan että työryhmän jäsenet tulevat paikalle. Merkitkää kalentereihinne jo tässä vaiheessa.

8.9. 2015, klo 10.00 - 15.00, YM, Neuvotteluhuone Kuha, Aleksanterinkatu 7

21.9. 2015, klo 10.00 - 15.00, YM, Neuvotteluhuone Kuha, Aleksanterinkatu 7

29.9. 2015, klo 10.00 - 15.00, YM, Neuvotteluhuone Lohi, Aleksanterinkatu 7 (ei videoneuvottelu mahdollisuutta)

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14.40.

LIITTEET:

Liite 1 Korjattu kokousmuistio 4/2015

Liite 2 Maanomistajakyselyn tulokset ELYittäin

Liite 3 Etelä-Pohjanmaan ELYn maakunnittainen tarkastelu maanomistajakyselyn vastauksista